

*Gregor Jurak
Ivan Prskalo
Josip Babin*

PRIMJENA I UTJECAJ NOVIH TEHNOLOGIJA NA KVALITETU RADA U PODRUČJU EDUKACIJE

1. UVOD

Mediji i informacijske tehnologije, koje nude jednostavno i neposredno ispunjenje ljudskih potreba za zabavu i komunikaciju, važni su čimbenici današnjeg načina života mladih ljudi u razvijenim zemljama. Mnogi mladi ljudi žive u polu-virtualnom svijetu društvenih mreža: što je odmaknuto od tradicionalnih aktivnosti kao što je penjanje na drveće. Također, rjeđe nego prije odlučuju sudjelovati u fizičkim aktivnostima (Brettschneider i Naul, 2004; Strel, Kovač i Jurak, 2007). Povezano sa zaštitničkom praksom roditelja (ograničavanje pristupa djeci javnim površinama, od primjerice igranja na gradskim igralištima, od samostalne šetnje u vlastitom susjedstvu do samostalnog prelaska ulice), individualizacije (pogrešnih dječjih dojmova o njihovoj ulozi u društvu) i popustljivog odgoja, sjedilački način života je čest među mladim ljudima (Armstrong, 2007; Ferreira, Van der Horst, Wendel-Vos, Kremers, Van Lenthe i Brug, 2007; Jurak, 2006; Strel, Kovač i Jurak, 2007). Prema nalazima studije sekularnih trendova, može se zaključiti da se promjene u životnim stilovima mladih ljudi u razvijenim zemljama manifestiraju u povećanju potkožne masti (Olds, Ridley i Tomkinson 2007; Starc i Strel, 2011; Strel i sur., 2007) i većem udjelu stanovništva s prekomjernom težinom (Currie, Zanotti, Morgan, Currie, Looze, Roberts, ... i Barnekow, 2012; Kovač, Jurak i Leskošek 2012; Leskošek, Strel i Kovač 2010; Lobstein i Frelut, 2003; Malina, 2007; Strauss i Pollack, 2001; Wedderkopp, Froberg, Hansen i Andersen, 2004; Wijnhoven, Van Raaij, Spinelli, Rito, Hovengen, Kunesova, ... i Breda, 2013) i na pogoršanje njihovih motoričkih sposobnosti, osobito na izdržljivost i snagu (Froberg i Andersen, 2010; Rychtecký, 2007; Strel i sur., 2007; Tomkinson i Olds, 2007; Westerstahl, Barnekow-Bergkvist i Jansson, 2005). Značajne promjene u okruženju u kojem mladi ljudi odrastaju i njihove posljedice na tjelesnu kondiciju mladih (Kovač, Strel, Jurak i Leskošek, 2012) zahtijevaju nove pristupe poučavanju. Rad se, dakle, bavi izazovima kako na najbolji način iskoristiti suvremeni način života mladih ljudi i njihovih roditelja u nastavi i podučavanju tjelesne i zdravstvene kulture.

2. IZBJEGAVANJE NASTAVE TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Loša kondicija, loša fizička samopercepcija i pogoršano zdravstveno stanje u kombinaciji s nedostatkom motivacije za tjelesnu i zdravstvenu kulturu, neprimjerene pedagoške mjere i drugi čimbenici mogu dovesti do izbjegavanja satova tjelesne i zdravstvene kulture. U Sloveniji, učenici mogu djelomično ili u potpunosti biti oslobođeni od sudjelovanja u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. 1973. godine zapanjujućih 10% populacije učenika srednjih škola bilo je oslobođeno nastave tjelesne i zdravstvene kulture (Vučetić-Zavrnik, 1974), dok je početkom 1990-ih oko 3% srednjoškolaca bilo u potpunosti oslobođeno nastave tjelesne i zdravstvene kulture (Kovač, 1995). U 2004. godini, 3% učenika osnovnih i srednjih škola predalo je kompletnu ili djelomičnu liječničku dokumentaciju za potpuno ili djelomično oslobođenje od nastave tjelesne i zdravstvene kulture (Jurak, Kovač, Strel i Starc, 2007). Iako slovensko zakonodavstvo navodi kako učenik može biti oslobođen od nastave tjelesne i zdravstvene kulture samo uz predočenje liječničke dokumentacije, koja mora sadržavati preporuku o stupnju sudjelovanja, uočeno je da se učenici sami ispričavaju s nastave tjelesne i zdravstvene kulture i posljedično ne sudjeluju u praktičnoj nastavi ili to čine samo u određenim aktivnostima. Jurak i suradnici (Jurak i Kovač, 2011; Jurak, Kovač, Strel i Starc, 2007) ispitali su učestalost ispričavanja, opravdanje za ispričavanje s nastave tjelesne i zdravstvene kulture kada studenti pohađaju ostalu nastavu i aktivnosti učenika tijekom vremena dok su ispričani s nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Autori su primijetili kako su djevojke češće ispričane s nastave tjelesne i zdravstvene kulture dok nije utvrđena statistički značajna razlika u ispričavanju s nastave kod različitih srednjoškolskih usmjerenja. Najčešći razlozi ispričavanja s nastave su bolest, kod djevojčica menstrualni bolovi, kao i nedostatak opreme. Usporedba s istraživanjem Vučetić-Zavrnik (1974) pokazala je da nakon više od 30 godina fizički i higijenski uvjeti (kao primjerice negrijane svlačionice ili objekti za tuširanje bez grijanja) više ne pripadaju značajnim razlozima za opravdavanje isprike s nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Učenici često nastavniku izlože stvarne razloge ispričavanja s nastave tjelesne i zdravstvene kulture kad ne mogu dati ništa opravdano. Iznenadjujućih 44,3% učenika dostavlja liječničku ispričnicu jednom godišnje unatoč neimanju opravdanog razloga za izostajanje s nastave tjelesne i zdravstvene kulture, a 52,5% učenika barem jednom godišnje dostavljaju roditeljsku ispričnicu u kojoj su navedene izmišljene zdravstvene poteškoće. Nakon oslobođenja nastave tjelesne i zdravstvene kulture učenici najčešće ostaju pasivni promatrači ili uče za druge predmete. Gotovo petina djevojaka (18,9%) traže oslobođenje kod svake menstruacije, dok više od četvrtine (26,3%) djevojaka vježbaju prilikom menstruacije. Polovica djevojaka (49,8%), vježbaju za vrijeme menstruacije s istim intenzitetom kao

i druge djevojke. Statistički gledano akademski manje uspješni učenici ispričavaju se češće s nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Svi su opravdani ili neopravdani razlozi, osim jednog („nastavnik ima nekorektno ponašanje prema meni“) u negativnoj korelaciji s ocjenom iz tjelesne i zdravstvene kulture (Jurak i sur., 2007).

Izbjegavanje nastave tjelesne i zdravstvene kulture može se smanjiti odgovarajućim mjerama (vidi: Jurak i sur., 2007). Jedan set mjera mora fokusirati sustav kada i kako učenik može od strane nastavnika biti oslobođen nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Međutim, važnija, preventivna mjera za smanjenje razloga ispričavanja od nastave tjelesne i zdravstvene kulture je atraktivnost nastave tjelesne i zdravstvene kulture i ciljana orijentacija u ostvarenju individualnih potreba mladih. Podaci iz istraživanja upućuju da nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture ne mogu kompenzirati dugotrajni sjedilački način života kod djece i mladih s ustaljenim nastavnim metodama. Uz brzi tehnološki napredak i njegov učinak, izazov je za mlade ljude stvoriti osnovne motoričke obrasce, kontrolu kretanja i stjecanje cjeloživotnih motoričkih znanja koja će potaknuti bavljenjem tjelesnim aktivnostima u slobodno vrijeme, na sličan način kako je to bilo nekada. Naime, tek tada će biti postignuta nužna potrošnja energije. Odgovor na izazov mogao bi ležati u stvaranju odgovarajućih okruženja za učenje.

3. KRITIČKO KORIŠTENJE INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE U NASTAVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Danas tjelesna i zdravstvena kultura predstavlja protutežu sve povećavajućem sjedilačkom načinu života koji je osobito potaknut razvojem novih tehnologija, što je razlog protivljenja pojedinih nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture protiv uključivanja informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u nastavu tjelesne i zdravstvene kulture. IKT je generički pojam, definiran kao raznolik skup tehnoloških alata i resursa koji se koriste za komunikaciju, stvaranje, širenje, hranjenje i upravljanje informacijama (Blurton, 1999). U nastavi tjelesne i zdravstvene kulture to obuhvaća sve komunikacijske uređaje ili aplikacije, uključujući i monitore za praćenja brzine otkucaja srca, brzinomjere, kamere, radio, televiziju, pametne telefone, računala te mrežni hardver i softver, satelitske sisteme i slično, kao i različite servise i aplikacije vezane uz njih. IKT je prisutan u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture na različite načine (Thomas i Stratton, 2006; Woods, Goc Karp, Miao i Perlman, 2008). Međutim, većina slovenskih nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture koristi ih uglavnom za administrativne potrebe kao što su pisanje nastavnih planova, analize, komunikaciju i promotivne aktivnosti (Markun Puhan, Mrak, Šiler, Verovšek, Štuhec i Sotošek, 2007; Sitar, 2010; Štihec i Leskošek, 2004), što je i očekivano jer odgovarajuća tehnologije zahtjeva: kompetencije za korištenje IKT-a (Kovač, Sloan i Starc, 2008), visoku razinu

entuzijazma i spremnosti uvođenja promjene u vlastitoj praksi (Tearle i Golder, 2008). Sa stajališta zadržavanja dovoljnog opsega i intenziteta motoričkog poticaja u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture navedeno je razumljivo. Moderna tehnologija ipak može pružiti važne vizualne i mentalne povratne informacije u svladavanju novih pokreta, poboljšanu kontrolu pokreta u različitim okolnostima i bolje razumijevanje nastavnih sadržaja. To se posebno odnosi na slučajeve kada je povratna informacija dostupna kroz odgovarajući materijal za e-učenje uz upotrebu analize fizičke kondicije, video isječke, video analiza, računalno simulirano kretanje, itd.

Znanstvena istraživanja o motivaciji pokazala su kako je povećanje ljudskih vrijednosti u sportu i obrazovanju, također u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi usko povezano i zavisno od korištenja intrinzičnih razloga za postizanje ciljeva (Duda i Nicholls, 1992; Papaioannou, 2000). U nastavi tjelesne i zdravstvene kulture to je posebno izraženo u motivaciji starijih učenika prilikom postizanja ulaganja truda ili konceptualizaciji nastavnih sadržaja. Specifično, s godinama, pozitivan stav prema kineziološkim aktivnostima opada, posebice za fizički zahtjevnije sadržaje, kao zadovoljstvo i količina uloženog truda mladih (intrinzična motivacija) u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. Osim navedenog, stariji učenici osjećaju manji stupanj kompetencije za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (Škof, Tomažin, i Dolenc, 2000). Prema tome, učenička suradnja u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture smanjuje se s dobi (Jurak i sur., 2007) te je i sudjelovanje u sportu izvan škole također smanjeno (Strel i sur., 2007).

Studenti koji znaju više o fizičkoj kineziološkoj aktivnosti vjerojatnije će imati pozitivan pristup istoj (Birtwistle i Brodie, 1992). Kao što rezultati ukazuju, primarna uloga nastavnika i nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture trebala bi biti činjenje kineziološke aktivnosti smislenom i fokusiranje na promicanje znanja o tjelesnoj aktivnosti i zdravom načinu života, kako bi se povećala motivacija učenika obično očitovana u želji za pronalaskom i prevladavanjem izazova. Kako bi proces učenja bio učinkovit, moramo stvoriti takve uvjete za kineziološke aktivnosti u kojima učenici žele napredovati, naučiti više o svojim interesima, ili težiti boljoj izvedbi. Ovaj pristup potiče aktivno uključivanje studenata u proces stjecanja znanja i vještina (Kolb, Boyatzis, i Mainemelis, 2001). U takvom pristupu, opsežnijih povratnih informacija koje dobivaju učenici jedan je od vitalnih značaja uspješnog učenja. Studenti tako aktivno sudjeluju u procesu razvoja motoričkih sposobnosti, poboljšanju motoričke kontrole i razumijevanju značenja vježbanja.

Štoviše, takva praksa razvija njihovu intrinzičnu motivaciju za vlastiti napredak i, posljedično, dodaje smisao nekim vježbama izdržljivosti za koje učenici inače imaju tendenciju izbjegavanja jer u njima ne vide korist za vlastiti razvoj. Stoga, svrha korištenja IKT u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture za učenika uglavnom se sastoji od:

- analiziranja vlastitih podataka o kineziološkoj aktivnosti, motoričkoj izvedbi i teorijskog znanja o kineziološkoj aktivnosti i zdravom načinu života;
- samostalnog stvaranja programa vježbanja;
- demonstracije vježbanja u aerobnom području;
- prepoznavanja i objašnjavanja značajki kretanja i planiranja budućih vježbi za poboljšanje tehničke izvedbe pokreta;
- utvrđivanja odgovora vlastitog tijela na radno opterećenje i slično.

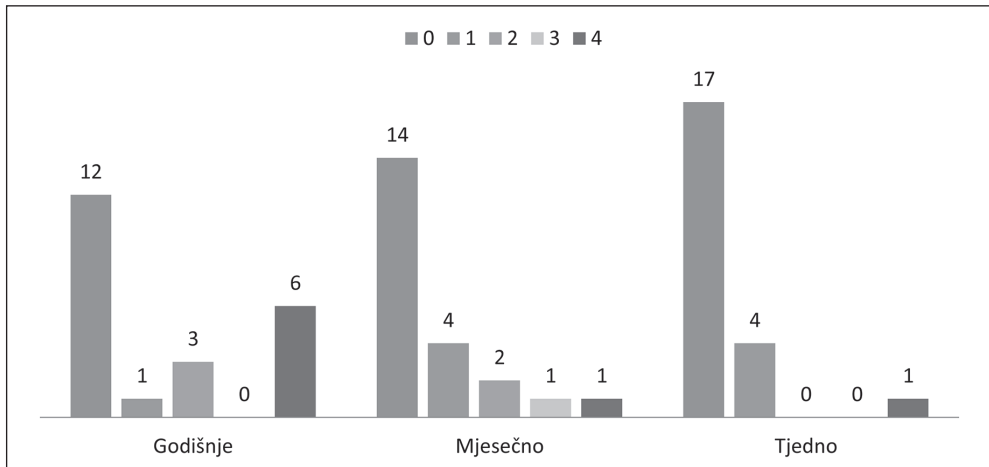
U skladu s gore navedenim konceptom, neki više inovativni pristupi, kao što su platforme za e-učenje Moodle, inkluzija *tableta* u nastavni proces i IKT sustavi ugrađeni u dvorane, uvedeni su u slovenske škole u posljednjih nekoliko godina. Međutim, prilagođeno ili čak kritičko korištenje IKT-a potrebno je za razumnu primjenu u poučavanju i učenju tjelesne i zdravstvene kulture. IKT treba češće koristiti u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi za pružanje povratnih informacija o pokretu osobe koja vježba i za predstavljanje teorijskih informacija vezanih za važnost tjelesne aktivnosti i zdravog načina života. Kada koristi IKT tehnologije nastavnik tjelesne i zdravstvene kulture suočava se s nekoliko prepreka.

- Prekomjerno ili nepotrebno korištenje različitih IKT medija. IKT je alat za brže i bolje svladavanje nastavnih sadržaja od strane učenika. Dakle, nastavnik mora znati koji ciljevi učenja su ispunjeni uz korištenje IKT-a, uporabu isključivo namijenjena zabavljanju učenika je neprimjerena. Na taj način, gubi se bitka za pozornost učenika jer će uvijek biti novih i zanimljivijih tehnologija namijenjenih dokolici.
- Korištenje IKT-a u izvršenju nastave tjelesne i zdravstvene kulture mora biti u skladu s kognitivnim sposobnostima učenika. Prerano uvođenje i pretjerano korištenje tehnologije zapravo može uzrokovati neke kognitivne poteškoće (Page, Cooper, Griew i Jago, 2010; Sigman, 2012), kao što je potkopavanje mogućnosti zadržavanja pažnje na produljenim razdobljima. Dakle, korištenje IKT u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi razumno je u višim razredima osnovne škole i srednje škole, kada učenici imaju sposobnost za obavljanje viših mentalnih procesa razmišljanja, pamćenja, razumijevanja i rješavanja problema uz pomoć IKT-a.
- Presentacija informacija uz korištenje IKT-a o sigurnom i prikladnom vježbanju ne bi trebala biti statična. Teoretski sadržaj tjelesne i zdravstvene kulture može biti predstavljen zajedno s praktičnim vježbama, što rezultira boljim razumijevanjem. Isto tako, učenje nekih praktičnih sadržaja, koji su nezanimljivi za neke skupine učenika (npr. vježbe izdržljivosti, vježbe za pravilno držanje, fleksibilnost i sl.), može se približiti učenicima.

- Korištenje IKT-a ne bi trebalo smanjiti intenzitet aktivnosti. Nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture trebali bi planirati nastavu tako da korištenje IKT-a omogućuje bolju iskoristivost vremena i tehnologije. Primjer neprimjerenog korištenja IKT organizacija je nastave tjelesne i zdravstvene kulture kao frontalne nastave u kojoj svi učenici gledaju video analizu svih učenika, što troši puno vremena u odnosu na ionako ograničenu satnicu tjelesne i zdravstvene kulture. Stoga je potrebno primijeniti odgovarajuću organizaciju u grupnom radu (npr. rad u stanicama, rad s komplementarnim i dopunskim vježbama), tako da se nastavnik može usredotočiti na pojedinog učenika (kao koordinator rada; učenici rade na svim stanicama, a nastavnik koristi jednu od stanica za pojedine analize).
- Priprema medija: manje iskusni korisnici mogu brzo naići na probleme; Dakle, potrebno je provjeriti funkcioniranje medija prije njihove uporabe tijekom nastave. Nadalje, poželjno je koristiti istu tehnologiju na različitim satovima. Za jednostavno i redovito korištenje IKT-a u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture, važno je da se na odgovarajući način tehnologija integrira (postavi) u školskoj dvorani.

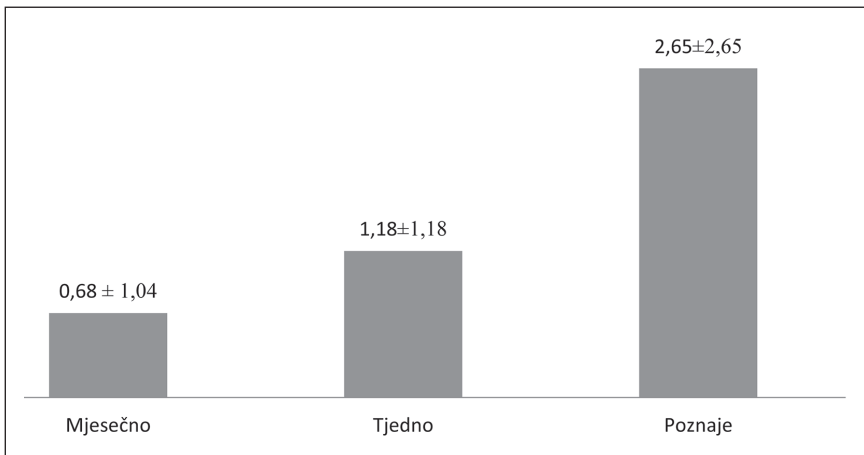
4. STANJE U PRIMJENI NOVIH TEHNOLOGIJA U KINEZIOLOŠKOJ EDUKACIJI

Na uzorku od 22 stručnjaka koji provode program tjelesne i zdravstvene kulture od predškolske do visokoškolske dobi u Republici Hrvatskoj sa svim ograničenjima zaključivanja koje taj mali uzorka nosi, ali je orijentir stanja u prostoru edukacije, napravljena je studija o primjeni IKT u kineziološkoj edukaciji. Prema spolu anketirano je 16 ženskih i 6 muških stručnjaka od kojih je 4 zaposleno u predškolskoj ustanovi, 3 u primarnoj edukaciji, 5 u predmetnoj nastavi TZK, 3 u srednjoj školi i 5 na fakultetu. Po zvanju 5 ih je s višom školskom spremom, 6 s visokom, 4 su magistra, 5 magistara znanosti te 2 doktora znanosti. Frekvencija odgovara na pitanje koliko su puta primjenjivane „nove tehnologije“ u posljednjoj godini, mjesecu i tjednu prikazana je slikom 1.

Slika 1. Primjena novih tehnologija godišnje, mjesečno i tjedno

Prosječan broj mjesečno primijenjenih i tjednih specificiranih primjena novih tehnologija po ispitaniku te uopće poznavanje „novih tehnologija“ prikazan je slikom 2.

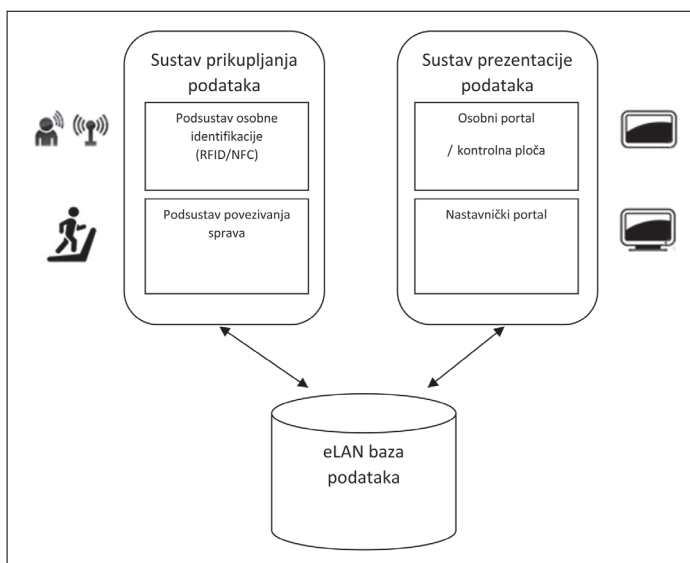
Slika 2. Prosječna mjesečna i tjedna primjena broja "novih tehnologija" te poznavanje novih tehnologija

Rezultat ankete pokazuje kako velik broj stručnjaka ne primjenjuje „nove tehnologije“ dakle njih 50% nikako, 63% u posljednjem mjesecu, a 77% u posljednjem tjednu. Iako se uzima u obzir potreba da se primjeni takvih tehnologija pristupa s poštivanjem cilja vježbanja i uz maksimalnu svrhovitost, rezultat pokazuje njihovu nedovoljnu primjenu, ali i njihovo nedovoljno poznavanje.

5. eLAN- EKSPERIMENTALNA OKOLINA

Kako bi se iskoristio potencijal IKT-a u nastavi i učenju tjelesne i zdravstvene kulture u suradnji s poslovnim partnerom (Elan Inventa d.o.o.) razvijen je koncept e-dvorane za budućnost. Radni naziv koncepta je „LAN“. Cilj je ovog eksperimentalnog projekta razviti i implementirati novi, profesionalno jedinstveni koncept prikupljanja dijagnostičkih podataka kroz učinkovito korištenje IKT-a u školskoj dvorani.

Proširena povratna informacija usmjerena na izvođače kinezioloških aktivnosti važna je za procjenu kretanja u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i sportu. Takva povratna informacija može se učinkovito prenijeti putem IKT-a. Kombiniranje raznih dijagnostičko-baziranih tehnoloških servisa u školskoj dvorani u kombinaciji s materijalima za e-učenje uspostaviti će sustav koji će olakšati nastavniku tjelesne i zdravstvene kulture pripremu za nastavu i omogućiti učenicima i svim osobama s kojima učenici žele podijeliti informacije (vršnjaci, roditelji, liječnik) uvid u dijagnostičke rezultate. Dakle, sustav će osigurati podatke potrebne za daljnju uporabu u učinkovitijoj praksi nastave tjelesne i zdravstvene kulture i sporta.

Slika 3. Dijagram eLAN procesa

Koncept eLAN sastoji se od programske okoline za nastavnike (klijentska aplikacija) koji podržava prikupljanje podataka s radnih stanice u dvorani (kombinacija postojeće opreme drugih proizvođača i novorazvijene opreme, RFID sustava, sučelja za pohranjivanje dijagnostičkih podataka prema individualnim kodovima, integracija sve IKT opreme prostore školske dvorane) i internetski portal koji omogućuje središnje upravljanje procesima i razmjenu dijagnostičkih i drugih podataka između korisnika sustava (nastavnici, učenici, roditelji, treneri, liječnici, itd). Što se tiče sadržaja, koncept je podijeljena u tri faze:

- dvoranska okolina (internetski ili mobilni pristup portalu za nastavnika – za planiranje sata, klijent aplikacija za radne stanice);
- školska okolina (klijent aplikacija za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture – za kroskurikulska korelaciju u podučavanju i poveznica sa slovenskim sustavom tjelesnog vježbanja – SLOfit (Strel, 1997);
- *Web* okolina (internetski portal ili mobilna aplikacija za predstavljanje sustava, prijenos dobrih praksi, udaljeni pristup učeničkim podacima).

U programskoj aplikaciji nastavnici će biti u mogućnosti izraditi napredne nastavne planove za korištenje IKT-u dvorani. Planovi uključuju korištenje raznih vrsta dijagnostičko-temeljenih i obrazovnih tehnologija (npr. demonstracija pokreta učenika sa zakašnjenjem ili usporeno, video snimanje, praćenje otkucaja srca i potrošnje energije, prikaz rezultata specifičnih motoričkih testova, prezentiranje podataka na radnim listovima). Koristeći softver alat razvijen u okviru projekta, nastavnici će biti u mogućnosti pristupiti i pokrenuti sve programe i hardver potreban za sat preko središnjeg medija, postavljajući dvoranu za planirane aktivnosti. Nadalje, ovaj koncept omogućit će jednostavno prikupljanje i dostavu podataka o fizičkom i motoričkom razvoju djece (npr. SLOfit, Eurofit) i podataka za kroskurikulska korelacijska podučavanje.

Korištenjem RFID tehnologije, učenici će biti identificirani na svakoj stanici i dijagnostički će podaci biti pohranjeni u bazu podataka. Podaci, kao što su digitalna snimka pokreta ili pulsa, bit će odmah dostupni za pristup u dvorani. Kod kuće ili u toku drugog nastavnog sata (npr. kroskurikulska korelacija korištenja podataka dobivenih na satu tjelesne i zdravstvene kulture na satu fizike), učenici će biti u mogućnosti pristupiti arhivi podataka koja će biti prenesena u internet-baziranu okolinu i stvoriti vlastiti portfolio. U toku projekta, bit će izrađena programska okolina za pripremu, obradu, analizu i pohranu podataka. To će omogućiti učenicima da usporede svoj tjelesni razvoj (tjelesna visina, težina, BMI, kožni nabor) i motoričke sposobnosti (izdržljivost, snaga, fleksibilnost, brzina, koordinacija) sa svojim vršnjacima iz iste škole i u drugim školama (SLOfit) ili analiziraju optimalne performanse pokreta tijekom sata tjelesne i zdravstvene kulture sa svojim nastavnikom ili kod kuće sa

svojim roditeljima, trenerom ili liječnikom. Portal će također korisnicima ponuditi prezentacije eLAN sustava, primjere dobre prakse (sustav aplikacija) i poveznice na druge korisne internetske portale (npr. teorijsku podlogu poboljšanja pokreta). Konačno, učenici će biti u mogućnosti objaviti svoje podatke na društvenim mrežama.

Kroz projekt, bit će demonstriran učinkovitiji način učenja/podučavanja tjelesne i zdravstvene kulture učenicima i nastavnicima, a aktivno sudjelovanje svih sudionika će ojačati motivaciju učenika za sudjelovanje u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. Dvorane s integriranim IKT sustavima će omogućiti lakše kombiniranje različitih vrsta moderne opreme za prikupljanje dijagnostičkih podataka, izradu baze dijagnostičkih podataka (osobito podatke o kondiciji) koji će olakšati usporedbu rezultata za određenog učenika s njegovim, odnosno njezinim vršnjacima, kroskurikulsku suradnju i uspostavljanje redovite komunikaciju putem trenutnog medija između nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture i roditelja u vezi s izvršenjem nastave tjelesne i zdravstvene kulture i aktivnosti. Nadalje, potencijalna suradnja nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture i školskog liječnika u planiranju kineziološke aktivnosti za učenike sa srčanim problema, internetski portal za razmjenu dijagnostičkih podataka, *one-stop* (internet) trgovine za slikovne i tekstualne informacije o izvođenju pokreta od strane sudionika, učenje tih pokreta i njihova uloga u drugim nastavnim predmetima (poljima) i u životu bit će omogućena. U takvom okruženju za učenje, nastavnik tjelesne i zdravstvene kulture nije samo prenositelj znanja, već podučava učenike kako samostalno steći znanje s uporabom materijala za e-učenje i IKT-a. Uz takav pristup osnovnim aktivnostima tjelesne i zdravstvene kulture može biti postignuto: više kretanja, znojenje, podizanje razine motoričkih vještina, igranje, socijalizacija, druženje s vršnjacima, itd.

Primjer scenarija slučaja: Košarkaške vještine

Cilj je nastavnog sata provjeriti znanje i motoričke vještine u košarci: taktičke elemente zone obrane, sposobnosti skakanja i pravila igre. Nastavnik organizira sat u skupinama.

Koristeći eLAN sustav, nastavnik određuje IKT opremu koja će se koristiti:

- *kamera se koristi za snimanje RFID-baziranih performansi kretanja u sklopu dvorane; nastavnik definira metodu prikupljanja podataka (automatski, vrijeme kašnjenja između identifikacije i djelovanja ili priručnik uz prethodnu potvrdu, u slučaju da postoji nekoliko izvedbi kretanja, a nastavnik želi snimiti samo jedan);*
- *RFID-bazirano video snimanje usporene igre na LCD zaslonu;*
- *RFID-bazirano ispitivanje znanja (materijali za e-učenje) poznavanje situacije u košarkaškoj utakmici reproducira se na LCD zaslonu (nastavnik radi odabir pripremljenih pitanja ili stvara nova pitanja i odgovore).*

Na početku sata, nastavnik objašnjava svrhu i organizaciju nastave učenicima. Učenici stavljaju svoje RFID narukvice i izvršavaju softversku identifikaciju. Rad se odvija na sljedećim mjestima:

- 1. Zona obrane: Nastavnik postavlja radnu stanicu za trening zone obrane u sklopu dvorane koji je pokriven kamerama. Kada se učenik dovoljno približi LCD zaslonu, počinje RF identifikacija. LCD zaslon prikazuje ime i prezime učenika uz upute za snimanje izvedbe. Grupa obavlja zadatak i snimka učenika pohranjuje se u njegov/njezin ID. Zatim još jedan student pokreće RF identifikaciju, a grupa ponavlja vježbu s učenikom uzimajući različite uloge/zone. Zadatak se ponavlja dovoljno puta da svaki od učenika prođe sve uloge.*
- 2. Analiza izvedbe obrane: Zajedno sa svojim nastavnikom, učenici analiziraju svoj obrambeni nastup na LCD opremljenome radnom mjestu. Na temelju RF identifikacije, eLAN softver pronalazi snimke određene učeničke izvedbe obrane.*
- 3. Tri-na-tri obrane na polovici igrališta: Tri boda je nagrađeni pogodak koji završava obranom.*
- 4. Testiranje sposobnosti skakanja. Kada učenik pristupi radnoj stanici, LCD zaslon prikazuje njegovo ili njezino ime i protokol za obavljanje skoka. Uređaj za mjerenje Optojump mjeri skok i bilježi rezultat uz učenički ID.*
- 5. Situacije u košarci. Učenik pristupa radnome mjestu i obavlja identifikaciju. Zaslon prikazuje pitanja za testiranje učenikovog znanja pravilne reakcije igrača u situacijama na košarkaškoj utakmici (uključujući i fair play). Student završi kviz, a zaslon prikazuje rezultat i točne odgovore.*

Studenti prolaze od stanice do stanice u redosljedu koji je dizajnirao nastavnik. Nastavnik također definira vremenski interval potreban za svaku stanicu i koordinira sve ostale aktivnosti u dvorani.

6. ZAKLJUČAK

Gore opisana eksperimentalna okolina za učenje izgrađena je na Fakultetu sporta Sveučilišta u Ljubljani. Neki dijelovi sustava već su uvedeni u škole. Ipak, čak i izvrsni uvjeti ne mogu zamijeniti kvalificiranog nastavnika. Nužno je da se kompetencije nastavnika nadograđuju u skladu s promjenama u okruženju za učenje koji je predstavljen u radu, pogotovo jer empirijski rezultati pokazuju njihovu nedovoljnu primjenu, ali i njihovo nedovoljno poznavanje. Na temelju rezultata istraživanja o slovenskim nastavnicima tjelesne i zdravstvene kulture (Kovač, Sloan i Starc, 2008; Markun Puhan i sur., 2007; Sitar, 2010; Štihec i Leskošek, 2004), može se zaključiti da je kompetencija za rad s IKT tehnologijama jedan od važnih

elemenata u poboljšanju nastave. Nastavnici navode da nisu zadovoljni vlastitim kompetencijama za IKT baziranu nastavu tjelesne i zdravstvene kulture (Kovač i sur., 2008). Odgovori nastavnika koji ne koriste IKT za izvođenje nastavnog plana i programa i dodatnu motivaciju mogu ukazivati kako se osjećaju ugroženi u svojim dvjema tradicionalnim ulogama u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture: demonstraciji vještina i motivaciji učenika za tjelesnu i zdravstvenu kulturu i sport. Očiglednost kombinacija poboljšanja materijalnih uvjeta i nužnost upotrebe IKT-a (npr. obvezno slanje podataka o kondiciji) bit će potrebni za prelazak na višu razinu prihvaćanja IKT u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. Teza je potvrđena činjenicom da su nastavnici koji su već sudjelovali u takvoj vrsti rada (vanjska ocjena predmeta tjelesne i zdravstvene kulture na kraju osnovne škole), bolje upoznati s materijalima za e-učenje (Sitar, 2010).

Okolina za učenje ne bi trebala biti promatrana u preuskom svjetlu, odnosno isključivo kao IKT. Društvene promjene utječu na percepciju škole u cjelini; razmatraju se posve konceptualna pitanja o daljnjem obrazovanju mladih ljudi. U nekim zemljama, u skladu s „d.school“ konceptom (<http://dschool.stanford.edu>) i iskustva ambijenta učenja, stvorena je drugačija slika školske okoline s ciljem dovođenja škole kao okoline za učenje koja je bliža aktualnom stilu života djece i mladih. Ovaj okvir također uključuje dvoranu kao okolinu za učenje tjelesne i zdravstvene kulture. Kao takvu, nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture morat će pozicionirati dvoranu kao moderni prostor za vježbanje kroz interdisciplinarnu suradnju.

7. LITERATURA

1. Armstrong, N. (2007). Physical fitness and physical activity patterns of European youth. In W. D. Brettschneider & R. Naul (Eds.), *Obesity in Europe: young people's physical activity and sedentary lifestyles* (Vol. 4, pp. 27-56). Frankfurt am Main: Peter Lang.
2. Birtwistle, G. E., & Brodie, D. A. (1992). Canonical relationship between two sets of variables representing the CATPA subdomains and health-related fitness. *International Journal of Physical Education*, 28(1), 21–25.
3. Blurton, C. (1999). New directions in education. In G. Bartagnon & Y. Courier (Eds.), *World Communication and Information Report 1999-2000* (pp. 46-61). Paris: UNESCO.
4. Brettschneider, W. D., & Naul, R. (2004). *Study on young people's lifestyle and sedentariness and the role of sport in the context of education and as a means of restoring the balance. Final report*. Paderborn: University of Paderborn and Council of Europe Directorate-General for Education and Culture, Unit Sport.

5. Currie, C., Zanotti, C., Morgan, A., Currie, D., Looze, M. d., Roberts, C., . . . Barnekow, V. (2012). *Social determinants of health and well-being among young people*: World Health Organization Regional Office for Europe.
6. Duda, J. L., & Nicholls, J. G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of educational psychology*, 84(3), 290.
7. Ferreira, I., van der Horst, K., Wendel-Vos, W., Kremers, S., van Lenthe, F. J., & Brug, J. (2007). Environmental correlates of physical activity in youth - a review and update. *Obes Rev*, 8(2), 129-154. doi: 10.1111/j.1467-789X.2006.00264.x
8. Froberg, K., & Andersen, L. B. (2010). The importance of physical activity for childhood health. In M. Kovač, G. Jurak & G. Starc (Eds.), *Proceedings of the Fifth International Congress Youth Sport 2010* (pp. 41-46). Ljubljana, Slovenia: University of Ljubljana, Faculty of Sport.
9. Jurak, G. (2006). Sporting lifestyle vs. 'cigarettes & coffee' lifestyle of Slovenian high school students. *Anthropol. Noteb.*, 12(2), 79-95.
10. Jurak, G., & Kovač, M. (2011). Frequency and characteristics of excuses given by students attending special sports classes of secondary school to avoid participating in physical education class. *Slovenian Journal of Public Health*, 50(2), 95-105.
11. Jurak, G., Kovač, M., Strel, J., & Starc, G. (2007). To je prenaporno zame: opravičevanje pri športni vzgoji [This is too strenuous for me: excusing from physical education lessons] In M. Kovač & G. Starc (Eds.), *Šport in življenjski slogi slovenskih otrok in mladine* [Sport and lifestyles of Slovene children and youth] (pp. 191–202). Ljubljana: University of Ljubljana, Faculty of Sport & Association of Societies of PE teachers of Slovenia.
12. Kolb, D. A., Boyatzis, R. E., & Mainemelis, C. (2001). Experiential learning theory: Previous research and new directions. *Perspectives on thinking, learning, and cognitive styles*, 1, 227-247.
13. Kovač, M. (1995). Oprostitev od pouka športne vzgoje [Being excused from physical education lessons] *Slovenian Journal of Public Health*, 34, 11-13.
14. Kovač, M., Jurak, G., & Leskošek, B. (2012). The prevalence of excess weight and obesity in Slovenian children and adolescents from 1991 to 2011. *Anthropol. Noteb.*, 18(1), 91-103.
15. Kovač, M., Sloan, S., & Starc, G. (2008). Competencies in physical education teaching: Slovenian teachers' view and future perspectives. *Eur. phy. educ. rev.*, 14(3), 299-323.
16. Kovač, M., Strel, J., Jurak, G., & Leskošek, B. (2012). Morphological characteristics and motor fitness among girls attending different secondary-school programmes. *Int. J. Morphol.*, 30(2), 411-416.

17. Leskošek, B., Strel, J., & Kovač, M. (2010). Overweight and Obesity in Slovenian Schoolgirls, 1991–2006. *Collegium antropologicum*, 34(4), 1303-1308.
18. Lobstein, T., & Frelut, M. L. (2003). Prevalence of overweight among children in Europe. *Obes Rev*, 4(4), 195-200.
19. Malina, R. M. (2007). Physical fitness of children and adolescents in the United States: status and secular change. *Med Sport Sci*, 50, 67-90. doi: 10.1159/0000101076
20. Markun Puhan, N., Mrak, A., Šiler, B., Verovšek, D., Štuhec, D., & Sotošek, G., (2007). *Rezultati posnetka stanja poznavanja in uporabe sredstev IKT pri pouku športne vzgoje v osnovnih šolah [The results of the status of knowledge and use of CT tools in primary school physical education lessons]* Retrieved from http://info.edus.si/svz/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=43.
21. Olds, T. S., Ridley, K., & Tomkinson, G. R. (2007). Declines in aerobic fitness: are they only due to increasing fatness? *Med Sport Sci*, 50, 226-240. doi: 10.1159/0000101394
22. Page, A. S., Cooper, A. R., Griew, P., & Jago, R. (2010). Children's screen viewing is related to psychological difficulties irrespective of physical activity. *Pediatrics*, 126(5).
23. Papaioannou, A. (2000). *Attitudes, perceptions and behaviors in the physical education lesson, in the sport context, towards healthy lifestyle, of persons in age, gender, socioeconomic status, religion and level of motor difficulty*. Athens: Center of Educational Research.
24. Rychtecký, A. (2007). Lifestyle of Czech Youth in the European context in the Period 1996 – 2006. *AUC-Kinanthropologica*, 43(2), 5-25.
25. Sigman, A. (2012). The impact of screen media on children: a Eurovision for parliament. *Improving the quality of childhood in Europe*, 3, 88-121.
26. Sitar, B. (2010). *E-gradiva v športni vzgoji [E-learning materials in PE]*. Unpublished Bachelor's thesis, University of Ljubljana, Ljubljana.
27. Starc, G., & Strel, J. (2011). Tracking excess weight and obesity from childhood to young adulthood: a 12-year prospective cohort study in Slovenia. *Public Health Nutr*, 14(1), 49-55. doi: 10.1017/S1368980010000741
28. Strauss, R. S., & Pollack, H. A. (2001). Epidemic increase in childhood overweight, 1986-1998. *JAMA*, 286(22), 2845-2848. doi: jbr10287
29. Strel, J. (1997). *Sports Educational Chart*. Ljubljana: Ministry of Education and Sport.

30. Strel, J., Kovač, M., & Jurak, G. (2007a). Physical and motor development, sport activities and lifestyles of Slovenian children and youth – changes in the last few decades. In W. D. Brettschneider & R. Naul (Eds.), *Obesity in Europe: young people's physical activity and sedentary lifestyles* (Vol. 4, pp. 243–264). Frankfurt am Main: Peter Lang.
31. Strel, J., Kovač, M., & Jurak, G. (2007b). Physical and motor development, sport activities and lifestyles of Slovenian children and youth – changes in the last few decades. In W. D. Brettschneider & R. Naul (Eds.), *Obesity in Europe: young people's physical activity and sedentary lifestyles* (pp. 243–264). Frankfurt am Main: Peter Lang.
32. Škof, B., Tomažin, K., & Dolenc, A. (2000). Some proposals to increase of efficiency of methodic of endurance running in school physical education. *Kineziologija*, 12(4), 234 - 243.
33. Štihec, J., & Leskošek, B. (2004). Informacijska in komunikacijska tehnologija pri procesu športne vzgoje v šoli [Information and communicational technology in PE]. In A. Adamič Makuc, I. Medica & Z. Labernik (Eds.), *Zbornik prispevkov 9. mednarodne izobraževalne računalniške konference - MIRK'04* (pp. 11-19). Piran, Slovenia: Ministry of Education, Science and Sport, The National Education Institute of the Republic of Slovenia, The Academic and Research Network of Slovenia.
34. Tearle, P., & Golder, G. (2008). The use of ICT in the teaching and learning of physical education in compulsory education: how do we prepare the workforce of the future? *European Journal of Teacher Education*, 31(1), 55-72.
35. Thomas, A., & Stratton, G. (2006). What we are really doing with ICT in physical education: a national audit of equipment, use, teacher attitudes, support, and training. *British Journal of Educational Technology*, 37(4), 617-632.
36. Tomkinson, G. R., & Olds, T. S. (2007). Secular changes in pediatric aerobic fitness test performance: the global picture. *Med Sport Sci*, 50, 46-66. doi: 10.1159/0000101075
37. Vučetić-Zavrnik, L. (1974). *Vzroki oprostivte od šolske telesne vzgoje v SR Sloveniji [The reasons for being excused from physical education lessons in Slovenia]* Ljubljana: College of Physical Culture.
38. Wedderkopp, N., Froberg, K., Hansen, H. S., & Andersen, L. B. (2004). Secular trends in physical fitness and obesity in Danish 9-year-old girls and boys: Odense School Child Study and Danish substudy of the European Youth Heart Study. *Scand J Med Sci Sports*, 14(3), 150-155. doi: 10.1111/j.1600-0838.2004.00365.x
39. Westerstahl, M., Barnekow-Bergkvist, M., & Jansson, E. (2005). Low physical activity among adolescents in practical education. *Scand J Med Sci Sports*, 15(5), 287-297. doi: 10.1111/j.1600-0838.2004.00420.x

40. Wijnhoven, T. M., van Raaij, J. M., Spinelli, A., Rito, A. I., Hovengen, R., Kunesova, M., . . . Breda, J. (2013). WHO European Childhood Obesity Surveillance Initiative 2008: weight, height and body mass index in 6-9-year-old children. *Pediatr Obes*, 8(2), 79-97. doi: 10.1111/j.2047-6310.2012.00090.x
41. Woods, M. L., Goc Karp, G., Miao, H., & Perlman, D. (2008). Physical educators' technology competencies and usage. *Physical Educator*, 65(2), 82-99.